

אורות השבוע

יום א' דר"ח טבת תשס"ז

מקץ-חנוכה

גליון תורני
היוצא לאור ע"י
כולל זכרון שניאור

אור הלכה

בענין גדר פתח החצר בזמן הזה

ר' משה יצחק ראבערטס

להוציאם, מ"מ מדין מהדרין, הוי ליה לקיים המצוה כעיקר הדין. אלא מבואר דחובת בית הוא, ולא מצוה שבגופו הוא, אלא שיהא נר דלוק בביתו, וראש הבית הוא שעושהו.

והחקירה הנ"ל אם נר חנוכה הוא חובת הבית או חיוב פירסום על הגברא, יש לתלות במחלוקת החזו"א עם הגרי"ז, שדעת החזו"א (עי' מש"כ באו"ח סימן סה ס"ק כב ובסימן צ ס"ק כ"ג) שמה שפסק בשו"ע (סי' תרע"א ס"ה) כשיטת התוספות דאם יש חצר לפני הבית מצוה להניח על פתח החצר, הוא דוקא בחצירות שלהם שהיו בזמן הגמ' שהיו משתמשים שם תשמישי בית, ועיקר תשמישם היה בחצר, (וכמו שמצינו לגבי ענין היזק ראיה). והיו החצירות כעין בית, ולכן מדליק בפתח החצר, אבל חצירות שלנו שאין משתשים בהם תשמישי בית, אין מדליקין בפתחן, אלא בפתח הבית. וכן נהג החזו"א למעשה.

וכל זה דלא כמו שראיתי מובא בשם הגרי"ז הלוי זצ"ל שחולק ע"ז הלכה למעשה, דס"ל דדין פתח החצר בנר חנוכה אינו משום שהחצר הוא מקום תשמישי הבית והוי כפתח הבית, אלא משום שהוא מקום כניסה משם לבית וניכר יותר לבני ה"ר, ולהכי אף בחצירות שבזמנינו שייך להאי טעמא.

עכ"פ נתבאר שנחלקו הגרי"ז והחזו"א בחקירה הנ"ל, דלפי החזו"א הוי המחייב עצם דין בהבית, ורק בזמן הגמרא נקרא הפתח של החצר פתח הבית. אבל לפי הגרי"ז אע"פ שאין זה חלק מן עצם הבית, רק שזה הוי סתם מקום כניסה, אבל אפילו במקום כניסה יש היכר שזה היה מודלק ע"י אדם, ויש כאן פירסומי ניסא על ידי זה. ונחזור למה שהתחלנו למחלוקת רש"י ותוספות,

איתא במסכת שבת (כא:): "נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ". ופרש"י דאף אי איכא חצר לפני הבית מדליק בפתח הבית בתוך חצירו, ולא בפתח החצר שהוא ברה"ד. והתוספות (בד"ה מצוה) כתבו, דאם יש חצר לפני הבית מצוה להניחה על פתח החצר.

ועיין בריטב"א שכתב בכוונת רש"י שהוא ג"כ סובר כתוספות, שיכול להדליק בפתח החצר ברה"ד נמי, ורש"י לאו דוקא נקט, וז"ל הריטב"א, "אלא הכי בעי למימר, דלא סוף דבר מצותו בחוץ ממש אלא ה"ה סמוך לחוץ מבפנים בענין שיכירו בני רשות הרבים".

אבל עיין במהרשא דף כא: שנקט שרש"י כתב דוקא בפנים החצר, ופירש, שרש"י לשיטתו במקום אחר.

ויש להבין סברות המחלוקת, דהנה יש לחקור האם מצות הדלקה על הפתח ביתו הוא דין על "הבית" כמו מצות מזוזה הוא דין על הבית, כמבואר בסוגיא בפסחים דף ד. (וכן מסיק הגמ' שבדיקת חמץ הוא דין על הבית ג"כ כמו מזוזה) או דילמא שמצות הדלקה הוא דין לפרסם הנס, וחז"ל תיקנו מקום הפירסום על פתח ביתו.

ונראה להביא ראיה מן הרמב"ם שהוא חובת הבית, דזה לשון הרמב"ם בפרק ד' מהלכות חנוכה הלכה א' "מצותה שיהיה כל בית ובית מדליק נר אחד", ומזה משמע דחובת הבית היא. וע"ע בקונטרס חנוכה ומגילה דף ל"ג שגם מסברא מבואר כן, דהרמב"ם פירוש דין מהדרין, שבעל הבית הוא שמדליק לכל אחד ואחד עוד נר, ואי נימא דתובת הגוף הוא, וכל אחד ואחד חייב להדליק, היאך מדליק בעל הבית בשבילם, הא מצוה שבגופו הוא. ואפילו אי נימא שמהני

ונראה שהם ג"כ חולקים בזה שדעת רש"י שיסוד הדבר הוא חובת הבית, שהבית צריך נר חנוכה, א"כ לעולם המקום הוא פתח הבית, אבל דעת תוספות הוא שיסוד הדבר חובת בגרא לפרסם הנס א"כ צריך להדליק בפתח החצר.

ועי' במגן אברהם בסימן תרע"ט שכתב דבמקום שאשה כבר קיבלה עליה שבת שוב אין לה לדליק נ"ח, וצריכה לבקש מאחר שידליק בשבילה. והקשה הפמ"ג דזה א"א דהא קיימ"ל "כל מידי דאיהו לא מצי עביד שלוחי נמי לא מצי עביד"? וירץ שהמדליק אינו אלא בגדר מעשה קוף שיהא נר דלוק בבית, ואין כאן מדין שליחות. ע"ש.

ולפי הסברא שזה דין על הבית א"כ יתכן דבריו שהוא סתם מעשי קוף, אבל למ"ד שהוא דין על הגברא שצריך לפרסם הנס א"כ עדיין יש חסרון של שליחות.

והנה יש להקשות על דברינו שלפי תוספות אינו דין על הבית, מן דברי תוספות בסוכה דף מו ד"ה הרואה, שתוספות שם הקשה מאי שנא נר חנוכה

שמברכין אפילו על ראייה משאר מצות דלא מברך כשרואה אותם? ותירצו תוספות שתי תירוצים, אחד משום ששאני נ"ח משום חביבות הנס מברכין על הראייה, וטעם שני שיש כמה בני אדם שאין להם בתים ואין בידם לקיים המצוה. וכתב תוספות דטעם הראשון נכון, משום דטעם השני קשה מן מזוזה דיש כמה בני אדם שאין להם בתים ולא מברכין.

והקשה העולם על תוספות דהיאך יכול לדמות מזוזה לנ"ח -- לכאורה מזוזה הוא דין על הבית, משא"כ נ"ח הוא דין על הגברא לכאורה? ובהכרח שתוס' סוברים שנ"ח ג"כ הוא דין על הבית, ושלא כדברינו. אך עיין בפני יהושע במס' בשבת דהגדר לפי תוספות שודאי הוי זה חובת גברא לפרסם הנס, ורק שחז"ל הטילו חובת מצוה זו כאילו היא חובת הבית, יעו"ש לשונו.

ועיין בספר הליכות שלמה שרבי שלמה זלמן אורבאך פוסק כהחזו"א שבזמנינו אין מדליקין בפתח החצר, ורק בפתח הבית, וראיתי מובא בשם הג"ר יוסף שלום אלישיב שהוא פוסק כדעת הגרי"ז להדליק על פתח החצר.

אור מקרא

"זיהי מקץ וגו'"

כרגיל! וכתב הבני יששכר, שמספר זה הוא רמז לחנוכה שפרשת מקץ תמיד חל בו. שהעשרים וחמשה רמז לכ"ה כסלו, והאלפיים, הוא ח' פעמים של הגימטריא של תיבת "נר", ורומז להח' נרות של חנוכה.

כידוע, בסוף כל סדרה וסדרה נדפס בחומשים מספר הפסוקים שהיו באותה סדרה. והמעיין בחומש בסוף פרשתינו, פרשת מקץ, ימצא שלא רק מובא מספר הפסוקים אלא גם מספר התיבות, שהם אלפיים עשרים וחמשה (2025), והוא שלא